Česká republika
Nejvyšší kontrolní úřad

VNITŘNÍ KONTROLNÍ SYSTÉM Z POHLEDU KONTROLORA NKÚ

Štefan Kabátek

PRAHA, ŘÍJEN 2017

Klíčová fakta z kontrolní činnosti: rok 2016

- **40** kontrolních akcí
- **230** kontrolovaných osob
- **312** miliard korun - zkontrolovaný objem finančních prostředků
- **476** miliard korun - prostředky zkontrolované na úrovni systému
- **104** systémových doporučení
- **373** opatření kontrolovaných osob
- **979** milionů korun - objem finančních prostředků v oznámeních o porušení rozpočtové kázně

Hlavní problémové oblasti v roce 2016

- Daňová politika a financování státního rozpočtu;
- Podpora státu v oblasti výzkumu, vývoje a inovací;
- Významné projekty eGovernmentu a efektivní veřejné správy;
- Dotační politika zaměstnanosti, sportu a tělovýchovy a životního prostředí;
- Hospodaření v resortu zdravotnictví;
- Investice státu v oblastech dopravy, životního prostředí a obrany;
- Využití finančních prostředků z EU v programovém období 2014–2020;
- Spolehlivost údajů pro finanční řízení správců kapitol státního rozpočtu.

Co dělá NKÚ?

Při kontrole Úřad **prověřuje**, zda kontrolované činnosti **jsou v souladu s právními předpisy**, **přezkoumává** jejich **věcnou a formální správnost** a **posuzuje**, zda jsou **účelné, hospodárné a efektivní**.

Zákon č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, § 4

Audit výkonnosti realizovaný NKÚ

- Při kontrole Úřad prověřuje, zda kontrolované činnosti ... a posuzuje, zda jsou účelné, hospodárné a efektivní.

z KONTROLNÍHO STANDARDU NKÚ:

- Informace obsažené v kontrolním protokolu a kontrolním závěru z auditu výkonnosti poskytují obraz o dosažení hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti u kontrolované osoby…

- V kontrolním závěru mohou být navíc obsažena doporučení navrhující zlepšení zjištěného stavu.

Role NKÚ a Limská deklarace (1977)

- **Čl. 3 odst. 3 Limské deklarace směrnic o principech auditu**
  - *Nejvyšší auditní instituce je orgánem pro externí audit.*
  - *Jako externí auditor má nejvyšší auditní instituce za úkol prověřovat účinnost interního auditu*
  - *Jestliže je interní audit ohodnocen jako účinný, je potřebné dosáhnout co nejvhodnějšího rozdělení úkolů a vzájemné spolupráce mezi nejvyšší auditní institucí a útvarem interního auditu, aniž by tím bylo dotčeno právo nejvyšší auditní instituce provést celkový audit systémů kontroly výkonu státní správy*

Koncepční rozvržení systému „kontrol“

Model systému tří linií obrany + externí auditor, regulátor

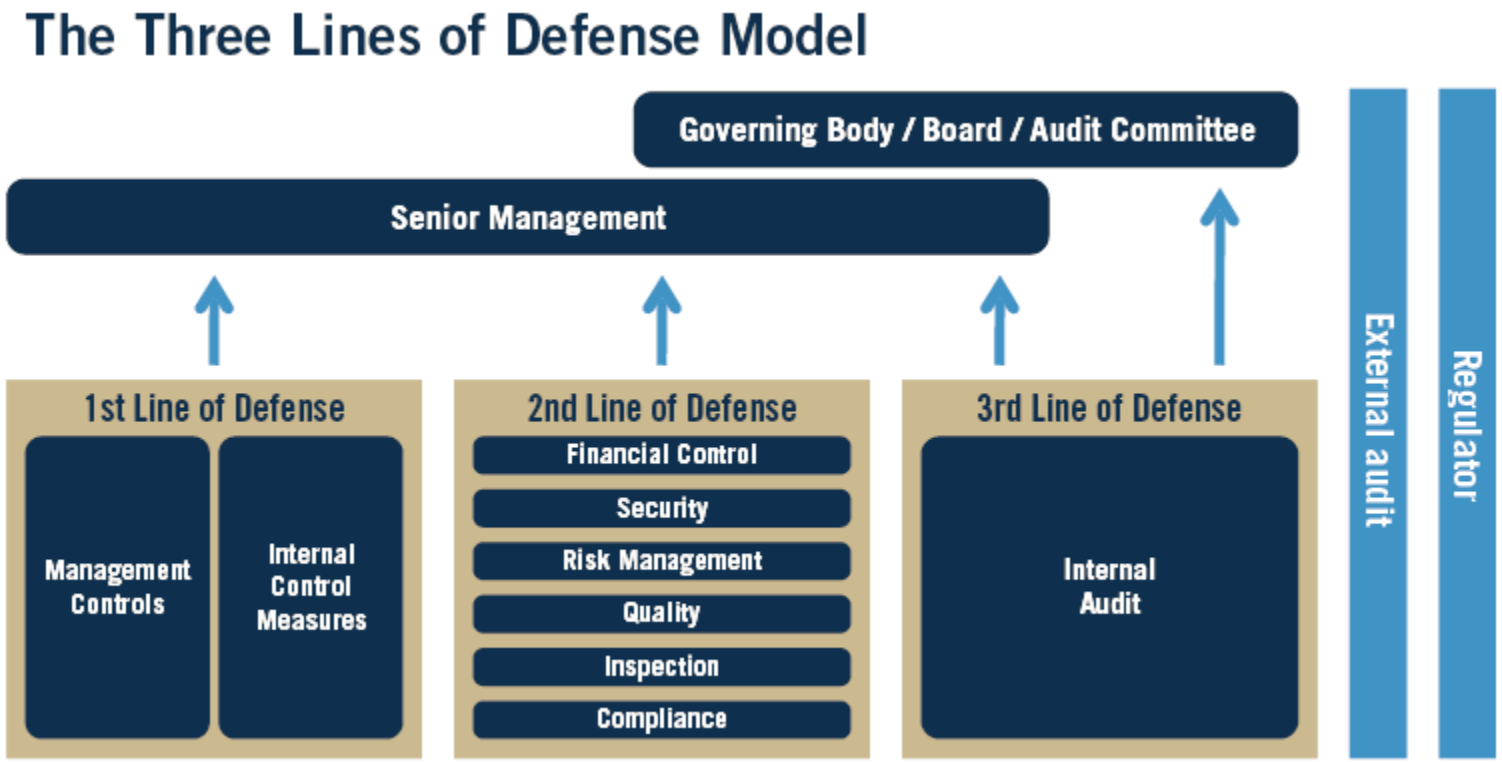

Zdroj: IIA Position Paper (2013): THE THREE LINES OF DEFENSE IN EFFECTIVE RISK MANAGEMENT AND CONTROL

Vybraná doporučení INTOSAI

INTOSAI GOV 9100 – Guidelines for Internal Control Standards for the Public Sector

- Úlohou nejvyšších kontrolních institucí je mimo jiné:
  - Podporovat a přispívat ke zlepšování účinnosti vnitřního kontrolního systému u orgánů veřejné správy
  - Zhodnocení fungování vnitřního kontrolního systému je klíčové pro všechny typy uplatňovaných auditů (souladu s právními předpisy, finanční audit, audit výkonnosti)
  - Komunikovat zjištění a doporučení k nápravě s příslušnými adresáty výsledků auditu (mj. management organizace, výbor pro audit, interní audit)

Vybraná doporučení INTOSAI

INTOSAI GOV 9160 – Enhancing Good Governance for Public Assets

- Úlohou nejvyšší kontrolní instituce je podpora a rozvoj principů dobré správy – hodnocení rizik jednou z klíčových oblastí (přímý odkaz na vybrané principy):
  - Dostatečná identifikace a hodnocení rizik s dopadem na dosažení cílů organizace
  - Hodnocení rizik ohrožujících plnění cílů organizace a to na úrovni organizace jako celku, tak na úrovni aktivit (projekty, procesy…)
  - Koordinace plánů auditu a k redukci překryvů činností a zaměření auditů
  - Posouzení rizik podvodného jednání s dopadem na cíle organizace a následné reakce
  - Identifikace významných změn a jejich vyhodnocení z hlediska závažnosti vlivu na vnitřní kontrolní systém

Integrovaný rámec COSO 2013

3 druhy cílů

(1) PROVOZNÍ (VÝKON)

(2) REPORTOVACÍ (INFORMACE)

(3) SOULAD S PŘEDPISY (COMPLIANCE)

5 komponent:

(1) kontrolní prostředí

(2) řízení rizik

(3) systém vnitřní kontroly

(4) informace & komunikace

(5) monitoring

17 principů …

Zdroj: Rámec COSO 2013

Integrovaný rámec COSO 2013 – Systém vnitřní kontroly

PRINCIP: Zavedení a rozvoj kontrolních činností nad technologií

- *určení závislosti mezi užíváním technologie v obchodních procesech a obecnými technologickými kontrolami*
- *zavedení příslušných kontrolních činností nad technologickou infrastrukturou*
- *zavedení příslušných kontrolních činnosti do procesu řízení bezpečnosti*
- *zavedení příslušných kontrolní činnosti nad procesem pořizování, rozvoje a údržby technologie*

Zdroj: Rámec COSO 2013

Integrovaný rámec COSO 2013 – Monitoring

PRINCIP: Vyhodnocení a komunikace nedostatků

- *hodnocení výsledků*
- *komunikace nedostatků managementu*
- *podávání zpráv o nedostatcích vrcholnému vedení a představenstvu*
- *sledování plnění nápravných opatření*

Zdroj: Rámec COSO 2013

Programové financování (příklad)

- Kontrolní zjištění napříč kapitolami státního rozpočtu, která se vztahují k prodlužování programů, nedostatkům stanovených **parametrů a indikátorů** atd.
- … na **systémové selhávání** programového financování a jeho fungování v rozporu s jeho účelem

Více na: https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/K15031.pdf

Programové financování a dotace (příklad)

- I přes vynaložení 338 mil. Kč na informační podporu systému financování programů a dotací v letech 2009–2015 nemělo MF kompletní **přehled o výdajích** realizovaných prostřednictvím programového financování
- IS CEDR III a IS DotInfo EDS neposkytovaly kompletní přehled o vyplacených dotacích, EDS/SMVS neposkytoval přehled o finančních prostředcích určených pro programové financování. IS tak **nemohly plnit účel**, pro který byly vybudovány

Více na: https://www.nku.cz/assets/kon-zavery/K15031.pdf

Zdánlivě snadné uplatnění rámce COSO u orgánů veřejné správy

- Meziresortní (průřezové) agendy a úkoly
- Agendy/činnosti zastřešované poradními orgány vlády a dalšími kvazi-institucemi
- Agendy dělené v rámci výkonu státní správy a samostatné působnosti

Kontrolní činnost NKÚ zaměřená na eGOV

- Při výběru témat NKÚ aplikuje rizikově orientovaný přístup (dopad na 3 E) a významnost (společenská, sociální, finanční aj.)
- Zkontrolováno **15** projektů spolufinancovaných s proplacenými výdaji cca **3 mld. Kč** v rámci programového období 2007-2013 + výdaje státního rozpočtu **4,7 mld Kč** související s vývojem, rozvojem a provozem 20 IS

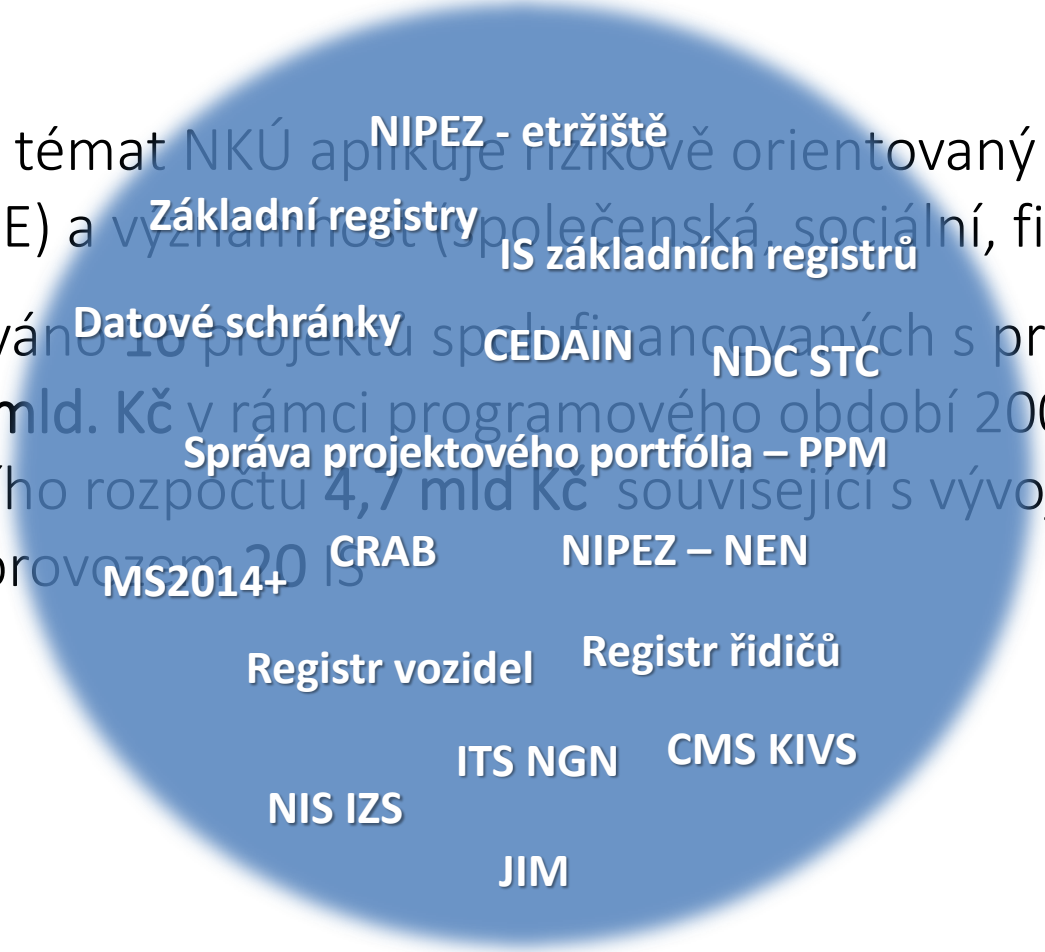

Vybraná doporučení INTOSAI

- **INTOSAI GOV 9100 – Guidelines for Internal Control Standards for the Public Sector**

2.4. Informace a komunikace

zdůraznění Kontrolního rámce pro řízení IT (COBIT)

- Plánování a organizace IT
- Akvizice a implementace IT
- Provoz a podpora IT
- Monitoring a hodnocení

Kontrolní činnost NKÚ zaměřená na eGOV

- strategie, koncepce, legislativa
- programy, projekty (EU)
- akvizice – veřejné zakázky
- smluvní podmínky
- EA (TA a AA) + SA
- vrstvy architektury eGOV a principy NA VS ČR
- vybrané fáze životního cyklu IS

Kontrolní činnost NKÚ zaměřená na eGOV

NKÚ ZJIŠTĚNÉ TYPICKÉ PŘEKÁŽKY ÚSPĚCHU

- Řešení podporující závislost na stávajících vendorech (JŘBU)
- Nízká vymahatelnost plnění SLA (podmínky smluv, SDesk)
- Ukládání dat a implementace IS na nekonzistentních platformách (chybějící EA; TA a AA vytvářená při SA)
- Nejistota v právních podmínkách ukládání dat (cloud VS)
- Nerespektování zásad projektového řízení (x liniové řízení)
- Neuplatňování/obcházení principů NA VS ČR

Může důsledné uplatňování rámce COSO tyto překážky minimalizovat?

Vybraná doporučení INTOSAI

INTOSAI GOV 9150 – Coordination and Cooperation between SAIs and Internal Auditors in the Public Sector

- Předpokládá spolupráci interních auditorů a auditorů SAI tak, aby bylo dosaženo maximálního užitku z jejich práce, tj. například:
  - Posilování vzájemných schopností a sdílení znalostí
  - Dialog pro lepší porozumění rizikům auditované organizace
  - Koordinace plánů auditu a k redukci překryvů činností a zaměření auditů
  - Využívání analýzy a hodnocení rizik pro zaměření auditu
  - Spolupráce na tvorbě doporučení, které mohou přispět ke zvýšení účinnosti interního auditu

Spolupráce IA a NKÚ

- Interní auditor/vedoucího útvaru interního auditu kontaktní osobou kontrolované osoby v rámci kontrolní akce NKÚ.
- Přístup k žádostem o doklady a informace – přehled o postupu kontrolní akce.
- Přístup ke kontrolnímu protokolu/rozhodnutí o námitkách – přehled o zjištěných skutečnostech.
- Přístup ke kontrolnímu závěru – kontrola nápravných opatření a realizace doporučení.
- Účinný interní audit umožňuje NKÚ věnovat vyšší pozornost oblastem, které nebyly předmětem interního auditu:

  - analýza VKS v přípravě kontrolní akce,
  - upřesnění rozsahu kontrolní akce,
  - zohlednění výsledků IA a realizace nápravných opatření.

Děkuji za pozornost

Štefan Kabátek| stefan.kabátek@nku.cz